

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра суспільних наук

Навчальний рік 2023-2024

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**  
**«ЕТНОГРАФІЯ»**

Вибірковий освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Терапія та реабілітація»

Спеціалізація 227.1 «Фізична терапія»

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус освітнього компоненту  
розглянуто на засіданні кафедри  
суспільних наук

Протокол від  
“29” серпня 2023 року № 1

В.о. зав. кафедри

  
(підпис)

Троценко О.В.  
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією  
ХНМУ з проблем загальної  
підготовки

Протокол від  
“31” серпня 2023 року № 1

Голова

  
(підпис)

Вовк О.Ю.  
(ініціали, прізвище)

## **РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:**

1. Чернуха Олександр Васильович, доцент кафедри суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент.
2. Троценко Олексій Володимирович, старший викладач кафедри суспільних наук.

## ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

- Демочко Ганна Леонідівна, доцент, кандидат історичних наук, [hl.demochko@knu.edu.ua](mailto:hl.demochko@knu.edu.ua)
- Чернуха Олександр Васильович, доцент, кандидат історичних наук, [ov.chernukha@knu.edu.ua](mailto:ov.chernukha@knu.edu.ua)
- Троценко Олексій Володимирович, старший викладач, [ov.trotsenko@knu.edu.ua](mailto:ov.trotsenko@knu.edu.ua)

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)

Історія, культурологія, етнографія

Контактний телефон (057)707-73-37

Консультації відповідно до графіка, розміщеного на інформаційному стенді кафедри.

Локація:

Пр. Науки, 4, м. Харків, Харківський національний медичний університет, Головний корпус, 3 поверх, кафедра суспільних наук

## ВСТУП

**Силабус навчальної дисципліни «Етнографія»** складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП«Фізична терапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), фахівців першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності – 227 Терапія та реабілітація (денна форма навчання).

**Опис навчальної дисципліни (анотація).** Рушійною силою розвитку Української держави є формування потужного освітнього потенціалу нації, досягнення найвищої якості підготовки здобувачів вищої освіти. Етнографія визначає етноси як дуже складні соціально-біологічні міжпоколінні людські спільноти, які можуть існувати в якості цілком самодостатніх систем. Вивчення етнічного складу етносів України, їх природних ареалів, етносоціологічне і етнодемографічне дослідження складу населення є нагальною потребою підготовки сучасних фахівців. Освоєння знань з етнографії є важливою складовою частиною їхньої загальної професійної медичної освіти, що має сприяти глибшому розумінню ними аспектів поведінки особистості, соціальних груп і етносів у трудовій діяльності. Навчальна дисципліна «Етнографія» відіграє важливу роль у формуванні гармонійної особистості незалежної держави, оскільки його вивчення забезпечує розвиток національної свідомості, загальної культури й соціалізації особистості.

Таким чином, реформування вищої освіти, процеси євроінтеграції, якість підготовки медичних кадрів, підвищення їх професійної компетентності і зумовлюють актуальність вивчення навчальної дисципліни «Етнографія» у системі підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» денної форми навчання.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації навчально-виховного процесу вищої освіти.

**Предметом** вивчення курсу є всі сфери, які пов'язані з явищем етнічності. Це такі аспекти етнографічного пізнання, як походження і історія етносів України, їх чисельність і розселення, зовнішній вигляд представників, мовна та релігійна приналежність; особливості господарської діяльності; матеріальна і соціонормативна культура; соціальні інститути і норми поведінки; духовна культура.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Вивчення навчальної дисципліни пов'язане зі знаннями навчальних дисциплін, які викладаються на I курсі: «Історія України», Соціально-гуманітарні науки (філософія, соціологія, політологія, культурологія) та курсів за вибором: «Світова цивілізація», «Краєзнавство», «Етика», «Релігієзнавство».

У свою чергу, «Етнографія» предметно інтегрується з дисциплінами, які забезпечують подальшу гуманітарну підготовку студентів даної спеціальності: «Соціальна і демографічна статистика», «Загальна психологія», «Загальна соціологія» та ін.

Навчальна дисципліна «Етнографія» належить до циклу дисциплін вільного вибору здобувача вищої освіти.

**Пререквізити.** Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння предметів шкільного курсу, які дають базові уявлення про освіту.

**Постреквізити.** «Етнографія» предметно інтегрується з дисциплінами, які забезпечують подальшу гуманітарну підготовку студентів-медиків: «Медицина і художня культура», «Медична субкультура», «Основи християнської етики та моралі».

**Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE:**

Українською мовою: <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5355>

## **1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є:** сформувані відповідні сучасному рівню етнографічні уявлення про етнічну картину України, ознайомити студентів з етнографічними особливостями українського народу, його звичаями і обрядами, етнопсихологією та етнопедагогікою.

### **1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:**

- Засвоєння основних понять української етнографічної науки, її методології і завдання.
- Знати етапи етнічної історії населення України, формування етнічної території,
- Визначити особливості етнодемографічного розвитку України.
- Виділяти історико-етнографічне районування України, етнографічні групи українського народу, етнорегіональну і національну символіку.
- Визначати основні риси сільськогосподарської культури, поселення і житла, комплекси одягу етнографічних районів України.
- Знати народні промисли і художні ремесла, традиції народного харчування, особливості матеріальної культури в різних районах України, громадський та сімейний побут, народний етикет.
- Виділяти основні ознаки фольклору і сучасної народної творчості, календарні свята і обряди, народні знання і вірування.
- Визначати особливості української етнопедагогіки та етнопсихології, основні чинники та провідні принципи народного виховання;
- Ознайомитися із засобами, методами та основними формами народного виховання;
- Визначати особливості вікової періодизації та народної характеристики дітей;
- Сформувані загальнокультурний та історичний погляд на сутність етносу та етогенезу, закріпити усвідомлення поняття про різноманітність та рівноцінність етнічних культур.

**1.3.** формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

**1.3.1.** Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

**інтегральна:**

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

- ЗК 01 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 02 – Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ЗК 03 – Навички міжособистісної взаємодії;
- ЗК 05 – Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- ЗК 06 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- ЗК 07 – Здатність спілкуватися іноземною мовою;
- ЗК 08 – Здатність планувати та управляти часом;
- ЗК 09 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК 10 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 11 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК 12 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК 13 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- ЗК 14 – Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК 15 – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

**спеціальні (фахові, предметні):**

- СК 05 – Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини;

- СК 06 – Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати;
- СК 09 – Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта;
- СК 10 – Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.

**1.3.2.** Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

- ПРН 01 – демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади;
- ПРН 07 – трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП);
- ПРН 09 – реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії;
- ПРН 11 – здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності;
- ПРН 15 – вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді;
- ПРН 16 – проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп;
- ПРН 17 – оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність
- ПРН 18 – оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

**1.3.3.** Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **соціальних навичок (Soft skills):** комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод

самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів, ажурна пилка), конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи), тайм-менеджмент (реалізується через: метод проєктів, робота в групах, тренінги), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів, метод самопрезентації).

## 2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна (за вибором)	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 227 «Терапія та реабілітація»	<b>Рік підготовки:</b>	
		1-й	
		<b>Семестр</b>	
		-	2-й
		<b>Лекції</b>	
		10	
Годин для денної форми навчання: аудиторних 44 самостійної роботи студента - 46	Освітньо-кваліфікаційний рівень: I бакалаврський ОПП «Фізична терапія»	<b>семінарські</b>	
		34 год.	
		<b>практичні</b>	
		-	
		<b>Лабораторні</b>	
		-	
		<b>Самостійна робота</b>	
		46 год.	
<b>Індивідуальні завдання:</b>			
		-	
		Вид контролю: залік	



## 2.1 Опис дисципліни

### 2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1.	Вступ. Предмет і завдання курсу «Етнографія України»	1	Вступна, оглядова, проблемна, бінарна
2.	Історія етнографічної науки у світі та в Україні	1	Оглядова, проблемна, бінарна
3.	Походження та етнічний розвиток українців	1	Оглядова, проблемна, бінарна
4.	Етнічна територія та етнічний склад населення й сучасні етнічні процеси в Україні	1	Оглядова, проблемна, бінарна
5.	Традиційні галузі господарства українців.	1	Оглядова, проблемна, бінарна
6.	Традиційні ремесла, промисли. Декоративно-прикладне мистецтво	1	Оглядова, проблемна, бінарна
7.	Поселення, двір, житло. Народна архітектура	1	Оглядова, проблемна, бінарна
8.	Українське національне вбрання. Народна кухня. Традиції народного харчування	1	Оглядова, проблемна, бінарна
9.	Громада, громадський побут. Сім'я і шлюб. Сімейні звичаї та обряди	1	Оглядова, проблемна, бінарна
10.	Народні знання, вірування, звичаї та обряди	1	Оглядова, проблемна, бінарна, завершальна
	Всього лекційних годин	10	

### 2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Вступ. Предмет і завдання курсу «Етнографія України»	3	проблемне навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різномірне навчання,	Усне опитування, тестове опитування в системі MOODLE
2.	Історія етнографічної науки у світі та в Україні	3		
3.	Походження та етнічний розвиток українців	4		
4.	Етнічна територія та етнічний склад	3		

	населення й сучасні етнічні процеси в Україні		евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод, метод проектного навчання, організація екскурсій до музеїв та на виставки		
5.	Традиційні галузі господарства українців.	3			
6.	Традиційні ремесла, промисли. Декоративно-прикладне мистецтво	3			
7.	Поселення, двір, житло. Народна архітектура	3			
8.	Українське національне вбрання. Народна кухня. Традиції народного харчування	4			
9.	Громада, громадський побут. Сім'я і шлюб. Сімейні звичаї та обряди	4			
10.	Народні знання, вірування, звичаї та обряди	4			
	Всього годин семінарських занять	34			

**2.2.3 Практичні заняття не передбачені**

**2.2.4. Лабораторні заняття не передбачені**

**2.2.5. Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Вступ. Предмет і завдання курсу «Етнографія України»	2	проблемне навчання, робота в групах, розвивальне навчання, різномірне навчання, презентаційний метод, метод проектного навчання	Усне опитування, тестове опитування в системі MOODLE, участь у наукових конференціях
2.	Історія етнографічної науки у світі та в Україні	4		
3.	Походження та етнічний розвиток українців	5		
4.	Етнічна територія та етнічний склад населення й сучасні етнічні процеси в Україні	5		
5.	Традиційні галузі	5		

	господарства українців.			
6.	Традиційні ремесла, промисли. Декоративно-прикладне мистецтво	5		
7.	Поселення, двір, житло. Народна архітектура	5		
8.	Українське національне вбрання. Народна кухня. Традиції народного харчування	5		
9.	Громада, громадський побут. Сім'я і шлюб. Сімейні звичаї та обряди	5		
10.	Народні знання, вірування, звичаї та обряди	5		
	Разом	46		

**Методи навчання.** На лекціях і семінарських заняттях рекомендується використовувати такі педагогічні методи: проблемного навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання (з урахуванням можливостей сильних і слабких здобувачів вищої освіти), евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод (підготовка здобувачем вищої освіти доповіді-презентації), метод проектного навчання (підготовка студентом самостійного дослідження), організація екскурсій до музеїв та на виставки.

**Методи контролю (наводяться лише ті, що використовуються під час викладання дисципліни):**

*Поточний контроль.* У ході поточного контролю використовуються методи індивідуального та фронтального опитування, письмове тестування, написання творчих робіт (есей, рецензія, огляд, власне висловлювання), метод мікрофону, розв'язання проблемних завдань, робота з джерелами і науковою літературою, перегляд фільмів з подальшим обговоренням, робота в групах, перевірені контрольні роботи.

*Підсумковий контроль* здійснюється на останньому занятті у формі підсумкового заняття, що включає контроль усіх видів підготовки, передбачених програмою навчальної дисципліни. За результатами навчальної діяльності виставляється залік за двобальною шкалою «зараховано» – «не зараховано». Також виставляється оцінка за традиційною шкалою.

### 3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі [«Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) (табл. 2).

Таблиця 2

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Максимальна сума балів за курс складає 200 балів, мінімально прийнятна для отримання заліку – 120 балів.

#### 3.2. Питання до заліку:

1. Дайте характеристику методологічних принципів і методів етнографічних досліджень.
2. Визначте основні завдання та функції етнографії.
3. Дайте розгорнуту характеристику дослідницьких шкіл і напрямів в етнографії.
4. Наведіть характерні етнічні риси давньоруського народу.

5. Вкажіть особливості формування та розвитку української нації. Наведіть приклади найменувань України та українців.
6. Опишіть етнічні процеси та міжетнічні взаємини в Україні.
7. Визначте особливості історико-етнографічних областей України.
8. Назвіть субетнічні та етнографічні групи українців.
9. Охарактеризуйте етнічний склад населення України.
10. Опишіть традиційні знаряддя праці, методи обробки ґрунту і переробки врожаю етнічних українців.
11. Прослідкуйте традиції тваринництва та скотарства в українському селі.
12. Охарактеризуйте допоміжні заняття українського населення: мисливство, рибальство, бджільництво.
13. Опишіть декоративно-прикладне мистецтво українського народу.
14. Назвіть типи і форми поселень в Україні.
15. Охарактеризуйте народну архітектуру сільських житлових комплексів.
16. Опишіть українське традиційне національне вбрання та назвіть регіональні відмінності.
17. Охарактеризуйте систему харчування та народної кулінарії.
18. Опишіть традиційні українські громадські форми праці, спілкування та дозвілля.
19. Визначте особливі риси української сім'ї і шлюбу.
20. Поясніть традиційні сімейні звичаї і обряди.
21. Охарактеризуйте світоглядні уявлення та вірування українців.
22. Опишіть календарно-побутову обрядовість та етапи її формування

### **3. Контрольні питання до семінарських занять**

#### **Тема 1-2**

1. Сутність та зміст етнографії, її об'єкт, предмет, основні поняття.
2. Методологічні принципи та методи вивчення етнографії.
3. Основні завдання та функції етнографії.
4. Зародження і утвердження етнографії як окремої наукової дисципліни. Школи і напрями в етнографії.

#### **Тема 3-4**

1. Давні слов'яни автохтони Східної Європи. Етнічні риси давньоруського народу.
2. Формування та розвиток української нації. Найменування України та українців.
3. Етнічні процеси та міжетнічні взаємини в Україні. Історико-етнографічні області України.
4. Субетнічні та етнографічні групи українців. Етнічний склад населення України.

### **Тема 5-6**

1. Землеробство. Знаряддя та методи обробітку ґрунту та переробки врожаю.
2. Традиції тваринництва та скотарства в українському селі.
3. Допоміжні заняття населення: мисливство, рибальство, бджільництво.
4. Традиційні ремесла та промисли. Декоративно-прикладне мистецтво українського народу.

### **Тема 7-8**

1. Типи і форми поселень в Україні.
2. Народна архітектура сільських житлових комплексів.
3. Українське традиційне національне вбрання. Регіональні комплекси традиційного українського вбрання.
4. Система харчування та народна кулінарія.

### **Тема 9-10**

1. Традиційні громадські спільності. Громадські форми праці, спілкування та дозвілля.
2. Сім'я і шлюб. Сімейні звичаї та обряди.
3. Народні знання, світоглядні уявлення та вірування українців.
4. Календарно-побутова обрядовість: етапи формування.

**3.4. Індивідуальні завдання** формуються відповідно до контенту наукових конференцій, який щорічно затверджується планом роботи кафедри суспільних наук. Специфіка індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти погоджується з викладачем. Відповідно до [«Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) здобувач вищої освіти може підвищити оцінку шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

#### **3.5. Правила оскарження оцінки**

Якщо здобувач вищої освіти не задоволений результатами оцінювання його навчальної діяльності і виявив бажання оскаржити оцінку з предмету, він має право звернутися до керівництва кафедри та/або декана відповідного факультету з проханням провести повторне оцінювання його знань. Якщо вимоги здобувача вищої освіти мають під собою підстави, кафедрою/деканатом створюється спеціальна комісія для проведення повторного оцінювання.

## **4. ПОЛІТИКА КОМПОНЕНТА**

### **Вимоги компонента**

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю і вчасно, якщо у здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач надасть на першому практичному занятті.

Під час навчального процесу важливо дотримуватися таких правил:

- повага до колег;
- толерантність до інших та їхнього досвіду;
- сприйнятливості і невпередженість;
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента;
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів;
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

### **Відвідування занять та поведінка**

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть всі лекційні та семінарські заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

### **Під час занять дозволяється:**

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

### **заборонено:**

- їсти (за винятком осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність інших людей;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, стелі, засмічувати приміщення і території);
- галасувати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і коридорах під час занять.

### **Використання електронних пристроїв**

Використання електронних пристроїв у навчальному процесі

допускається без обмежень за винятком тих випадків, які можуть перешкодити процедурі об'єктивного оцінювання знань студентів.

#### **Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами**

Проведення навчального процесу здійснюється з урахуванням вимог сучасного українського законодавства відносно осіб з особливими освітніми потребами та регулюється нормативними документами університету.

#### **Рекомендації щодо успішного складання компонента**

У процесі підготовки до практичних занять здобувачам вищої освіти необхідно опрацювати матеріали допоміжної літератури. Вітається активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.

#### **Заохочення та стягнення**

Відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ» здобувач вищої освіти може підвищити оцінку за модуль шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

#### **Техніка безпеки**

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Кожен здобувач вищої освіти повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

#### **Порядок інформування про зміни у силабусі**

Про можливі зміни в силабусі буде повідомлено на сторінці кафедри офіційного сайту ХНМУ і в кафедральній директорії системи MOODLE, а також через відповідний деканат.

### **5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ**

Одним з елементів академічної культури, що їх прищеплює університет, є розуміння здобувачем вищої освіти недопустимості будь-яких запозичень без належних посилань. Враховуючи це, головним завданням викладачів є формування у здобувачів вищої освіти навичок самостійної роботи, інтересу до навчання та суспільно значущих цінностей. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницький пошук.

### **6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

#### **Базова**

1. Барабанова О. А. Короткий курс українознавчих дисциплін : навчально- методичний посібник / О. А.Барабанова, О. В.Зубарєв; відп. ред. : Д. В. Горбачук. – Слов'янськ : Підприємець Маторін Б. І., 2012. – 239 с.



2. Загальна етнографія : навч. посіб. / Луган. держ. акад. культури і мистец. ; уклад. О. Г. Лук'янченко. – Луганськ : Вид-во ЛДАКМ, 2013. – 171 с.
3. Кожолянюк Г. К. Народознавство. Українознавство : [підручник] / Г. К. Кожолянюк ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці ; Вижниця : Черемош, 2011. – 341 с.
4. Макаруч С. А. Етнографія України : навчальний посібник [Електронний ресурс] / С. А. Макаруч. – Режим доступу : [http://www.ebk.net.ua/Book/history/makarchuk\\_eu](http://www.ebk.net.ua/Book/history/makarchuk_eu).
5. Українознавство : конспект лекцій : для студ. I–III курсів усіх напрямів підготов. : у 4 ч. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; [Н. І. Пащенко, Л. Ю. Дикарева, І. П. Чілачава]. – Ч. 1. – К. : КНУБА, 2012. – 55 с.
6. Українознавство : конспект лекцій : для студ. I–III курсів усіх напрямів підготов. : у 4 ч. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; [Л. Ю. Дикарева, Н. І. Пащенко, І. П. Чілачава]. – Ч. 2. – К. : КНУБА, 2012. – 72 с.
7. Українознавство : конспект лекцій : для студ. I–III курсів усіх напрямів підготов. : у 4 ч. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; [Н. І. Пащенко, І. П. Чілачава]. – Ч. 3. – К. : КНУБА, 2012. – 76 с.
8. Українознавство : конспект лекцій : для студ. I–III курсів усіх напрямів підготов. : у 4 ч. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; [Л. Ю. Дикарева, І. П. Чілачава]. – Ч. 4. – К. : КНУБА, 2012. – 73 с.
9. Українська етнологія : навчальний посібник / за ред. В. Борисенко. – К. : Либідь, 2007. – 400 с.
10. Хрящевська Л. М. Етнографія України : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. М. Хрящевська ; Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв : Іліон, 2014. – 247 с.
11. Якименко О. І. Українознавство : [навч.-метод. посіб.] / О. І. Якименко, М. Б. Противень. – Малин ; Житомир : Рута, 2013. – 163 с.

#### **Допоміжна**

1. Воробйова І. Християнські свята давнього Києва : осінній цикл / І. Воробйова // Народна творчість і етнографія. – 2000. – № 5–6. – С. 57–62.
2. Етнографія статевого життя й тілесності : зб. ст. / Центр культ.-антрополог. студій ; уклад. і наук. ред. : Олена Боряк, Марія Маєрчик. – К. : Центр культ.-антрополог. Студій : ВІПОЛ, 2013. – 284 с.
3. Лозко Г. С. Українське народознавство / Г. С. Лозко. – 3-е вид. – Харків : Див, 2005. – 472 с.
4. Марченко О. М. Етнографія слов'янських народів : курс лекцій для студ. вищих навч. закл. / О. М. Марченко ; Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград : ПОЛІМЕД Сервіс, 2009. – 236 с.
5. Марченко О. М. Загальна етнографія : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Олег Миколайович Марченко ; Кіровоград. держ.

- пед. ун-т ім. В. Винниченка. – 2-ге вид, переробл. і допов. – Кіровоград : ПОЛІМЕД-Сервіс, 2010. – 302 с.
6. Новітнє українознавство : бібліографія (1989–2015 рр.) / [упоряд.] О. Б. Ярошинський. – К. : Леся, 2015.
  7. Подобєд О. А. Етнографія народів світу : програма нормат. навч. дисципліни підгот. бакалавра напряму 0203 «Філологія» спец. 6.020303
  8. «Українська мова і література (українознавство)» / Олена Андріївна Подобєд ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 58 с.
  9. Сергійчук З. О. Українознавство : навч. посіб. / З. О. Сергійчук ; Відкритий міжнар. ун-т розв. людини «Україна». – К.: Україна, 2011. – 184 с.
  10. Скляренко В. М. Українські традиції і звичаї : для дітей серед. шк. віку / В. М. Скляренко. – Харків : Бібколектор, 2015. – 317 с.
  11. Угнівенко Т. М. Духовний скарб українського народу : [етнографія, культура, мистецтво] / Тамара Угнівенко, Ольга Угнівенко. – К. : Богуславкнига, 2012. – 207 с.
  12. Українознавство : концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку / [П. П. Гай-Нижник та ін.]. – К. : Леся, 2015. – 502 с.
  13. Українознавство : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [М. І. Обушний та ін.]; за заг. ред. проф. М. І. Обушного ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Київський університет, 2008. – 672 с.
  14. Українські традиції і звичаї : для дітей серед. шк. віку / [авт.-упоряд.: В. М. Скляренко, А. С. Шуклінова, В. В. Сядро]. – Харків : Фоліо, 2013. – 317 с.
  15. Хрящевська Л. М. Загальна етнографія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. М. Хрящевська ; Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського, Навч.-наук. ін-т історії та права. – Миколаїв : Іліон, 2013. – 259 с.
  16. Щедрик-ведрик. Календарно-обрядова поезія. Скоромовки. Лічилки, жмурилки. Народні прикмети : [для мол. і серед. шк. віку] / [уклад. Є. Г. Орлова]. – Харків : Основа, 2012. – 96 с.
  17. Ярошинський О. Б. Українознавство в умовах розбудови незалежної України : бібліографія (1989–2012 рр.) : [бібліогр. покажч.] / Ярошинський О. Б. ; Нац. НДІ українознав. та всесвіт. історії, Від. освіт. технологій. – К. : ННДІУВІ, 2013. – 223 с.
  18. Лоза Ю. Історичний атлас України / Ю. Лоза. Київ : Мапа, 2015. 320 с.

## **7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ**

1. Сторінка кафедри суспільних наук ХНМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:  
[http://knmu.kharkov.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=141%3A2011-05-14-19-10-49&catid=7%3A2011-05-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk](http://knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=141%3A2011-05-14-19-10-49&catid=7%3A2011-05-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk)
2. Матеріали з історії України та української культури для вітчизняних студентів [Електронний ресурс] // Сторінка кафедри суспільних наук ХНМУ. – Режим

доступу: [http://80.249.234.44:8181/upload/redakt/suspnauk/vit\\_stud\\_suspnauk.ZIP](http://80.249.234.44:8181/upload/redakt/suspnauk/vit_stud_suspnauk.ZIP)

3. [www.etno.uaweb.org/book2/index.html](http://www.etno.uaweb.org/book2/index.html)
4. [www.litopys.org.ua](http://www.litopys.org.ua)
5. [www.ualogos.kiev.ua](http://www.ualogos.kiev.ua)
6. [www.ukrajinoznavstvo.org.ua](http://www.ukrajinoznavstvo.org.ua)